

Důležité je zvýšit povědomí o půdě

Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský (ÚKZÚZ) nedávno pořádal v Lípě u Havlíčkova Brodu seminář u příležitosti Mezinárodního roku půdy, který se mimo jiné zabýval otázkou ochrany půdy, její úrodnosti a dotačními nástroji. Na bližší podrobnosti se týdeník Zemědělec zeptal ředitele ÚKZÚZ Daniela Jurečky.

Zuzana Fialová

Jak byste osobně zhodnotil současný stav půd v České republice?

Zemědělská půda je v současné době poměrně pod značným tlakem. Není to záležitost pouze České republiky, ale v určitých směrech celé Evropy a dá se říci i světa. Růst lidské populace vytváří tlak nejenom na růst produkce potravin, ale zároveň na půdu jako takovou, která je stále více zabírána pro účely zástavby. Dochází tak k tomu, že plocha půdy na jednoho obyvatele planety stále klesá. Zároveň s tím roste tlak na zvýšení výnosů, navíc se na půdě nepěstují pouze plodiny pro výrobu potravin a krmiv, ale také pro průmyslové a technické využití. Zároveň ekonomická hlediska velmi silně ovlivnila strukturu pěstovaných plodin. V ČR konkrétně došlo k významným změnám kvůli značnému propadu počtu hospodářských zvířat, což vede k ústupu krmných plodin (ale také třeba cukrovky, lnu a dalších plodin), které jsou nahrazovány takzvanými plodinami tržními, nejčastěji řepkou, pšenicí či kukuřicí (ta

často pro využití v bioplynových stanicích). Přitom to byly právě krmné plodiny, jmenovitě vojtěška, jetele či hrách, které v osevním postupu rozhodujícím způsobem zúrodňovaly půdu, zlepšovaly její vlastnosti a formovaly také její ekologickou funkci. Takové půdy byly nejen schopné poskytovat lepší výnosy při menším využívání průmyslových vstupů (průmyslová hnojiva, pesticidy), ale také lépe hospodařily s vodou, více jí přijaly a zadržely v krajině, takže nebyly tak náchylné k erozi. Tato funkce nyní chybí a na půdách to začíná být znát, zejména právě v podnicích bez živočišné výroby. Odborníci jsou si tohoto špatného stavu vědomi, upozorňují na něj a navrhují některá řešení, jakými mohou být využívání mezíplodin pro zelené hnojení, používání kvalitních kompostů či zařazování „nových“ plodin, jako je třeba lupina či v některých oblastech i sója. Ty díky symbióze s hlízkovými bakteriemi získávají dusík ze vzduchu a nepotřebují zdaleka tolik minerálních hnojiv a ještě půdu obohacují o dusík pro následné plodiny. V každém případě je problém komplexní a neexistuje žádné jednoduché ře-

■ Tři otázky pro...

... Daniela Jurečku, ředitele ÚKZÚZ

šení. Je však dobře, že se o něm otevřeně diskutuje a existuje snaha o nápravu.

V obecnější rovině se domnívám, že jedním z důležitých faktorů pro to, aby se zlepšil stav půd v České republice, je zvýšení zájmu veřejnosti a všeobecného povědomí o půdě, její důležitosti a roli. Je nezbytné si stále připomínat, že půda neplní jen funkci produkční, ale současně i mnoho funkcí mimoprodukčních, na které nelze zapomenout. To je třeba zohlednit jak při formulování předpisů

pro její ochranu, ale také při nastavování dotačních programů. Ty by měly silněji akcentovat právě mimoprodukční, ekologické funkce půdy. Rozhodujícím činitelem je zde pak zemědělec, sedlák, který si je v optimálním případě všech souvislostí vědom a o půdu se stará jako správný hospodář. Půda je produkt a součást přírody – nejde o volný statek, je vzácná a nereprodukovatelná, kvantitativně omezená. Uvědomme si tedy, že půda je opravdu statkem zcela mimořádného významu, ke kterému se musíme chovat s vědomím nutnosti jeho uchování pro mnoho příštích generací.

Na co se zejména zaměřuje zkušební stanice Lípa, kde se konal seminář?

Naše zkušební stanice v Lípě se zaměřuje zejména na odrůdové pokusy, výživářské pokusy a nově i na dlouhodobý pokus pro ekologické zemědělství. Nejvíce plochy i práce zabírá odrůdové pokusy, kde zkusíme 26 plodin (obilniny, trávy a olejnin). Hlavní plodinou jsou však brambory, neboť Lípa je takzvanou hlavní odrůdovou zkušebnou pro tuto plodinu v ČR a pokusy zde vedené

jsou jedinečné z pohledu registrace odrůd i z pohledu ochrany odrůdových práv. Je zde vysázena kolekce odrůd v EU registrovaných či právně chráněných.

Z oblasti výživy rostlin jsou na stanici vedeny pokusy zaměřené na sledování vlivu stupňované intenzity hnojení na výnosy plodin, na agrochemické vlastnosti půd a na bilanci živin, kdy se v šestém osevním sledu hodnotí stupňované hladiny živin od roku 1972. Dále máme pokus zaměřený na ověření různých systémů organického hnojení, kdy polní zkouška ve třetím osevním sledu (od roku 1994) ověřuje možnost minimalizace, případně úplného vynechání minerálních hnojiv, s cílem prokázat možnou náhradu těchto minerálních hnojiv organickými a porovnat jejich vzájemnou účinnost. Třetím druhem pokusů je porovnání účinnosti digestátů s různými typy hnojiv při hospodaření ve zranitelné oblasti.

Mají se zemědělci připravit na nějaké změny týkající se ÚKZÚZ?

Pokud se týká činnosti ÚKZÚZ, vzhledem k probíhajícím změnám v oblasti legislativy lze

očekávat změny zejména v oblasti rostlinolékařské péče (změna systému hodnocení integrované ochrany rostlin, zpřísnění podmínek distribuce a použití přípravků na ochranu rostlin). Nyní probíhá zpřísnění evidence ovocných sadů formou jejich registrace, očekáváme rozšíření kompetencí v oblasti vinohradnictví a vinařství. V této oblasti trvalých kultur nás čekají i školení sadařů a vinohradníků o integrované ochraně rostlin. U krmiv jsme zavedli nový systém kontroly krmivářských provozů, který bude v letošním roce vyhodnocen. Pokud jde o odrůdy, hledáme jednodušší způsob registrace pro uchovávané (staré) odrůdy a pro odrůdy zelenin pěstovaných pro nekomerční použití. Na závěr bych rád oznámil, že začátkem příštího roku rádi uvítáme zemědělce na některé z našich odborných konferencí, které se budou týkat ochrany půdy či integrované ochrany rostlin a podmínek dovozu a vývozu rostlinných produktů. Ještě si dovoluji připomenout, že od 1. 7. 2015 používáme nové formuláře rostlinolékařských osvědčení a rostlinolékařských osvědčení pro reexport. ■